

О. С. Кравчук,
здобувач, магістрант, асистент
кафедри педагогіки, психології та
управління навчальними закладами
ННІ педагогіки ЖДУ ім. І. Франка
e-mail: Olyaomelchenko@i.ua

Наукові аспекти управлінської культури керівника навчального закладу

У статті розглянуто наукові аспекти управлінської культури, проведено аналіз досліджень і публікацій з даного питання, розкрито суть поняття «управлінська культура» і «культура управління», висвітлено основні характеристики змісту управлінської культури, виокремлені основні якості, необхідні сучасному керівнику для ефективного управління навчальним закладом.

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку суспільства все більшого значення набуває роль культури керівника навчального закладу, адже саме управлінська культура керівника, культура праці, моральна культура тощо, впливає на розвиток організації в цілому.

Аналіз останніх досліджень. Проблеми управління навчальними закладами і професійну підготовку керівників досліджували: В. Берека, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Л. Калініна, О. Касьянова, Н. Коломінський, М. Лещенко, О. Мармаза, Н. Ничкало, Н. Островерхова, В. Пікельна, Л. Онищук, В. Федоров, Є. Хриков та ін. Різні аспекти підготовки керівників навчально-виховних закладів як менеджерів освіти вивчали М. Аплетаєв, В. Крижко, В. Симоненко, В. Шпалінський та ін. Шляхи підвищення підготовки студентів магістратури висвітлено у працях В. Бондар, С. Вітвіцької, Л. Воротняк, С. Чорної та ін. Управлінська культура керівників освітніх організацій стала предметом спеціального дослідження в працях Б. Гаєвського, С. Королюк, О. Мармази, Ю. Палехи, О. Яркового та ін.

Мета статті – дослідити наукові аспекти управлінської культури сучасного керівника навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукових джерел свідчить, що більшість трактувань поняття “управління” базується на системному підході до управління. Стосовно функціонування організацій це поняття використовується у таких основних значеннях: функція; спеціальний професійний вид діяльності в організаціях; певна категорія осіб, соціальний прошарок тих, хто здійснює роботу з управління; спеціальна галузь знання [1].

Дослідивши теоретичні засади формування управлінської культури у керівників навчальних закладів виявили, що управлінська культура є складовою професійної компетентності, яка визначається сукупністю знань, необхідних для даної педагогічної спеціальності або посади; умінь і навичок, необхідних для успішного виконання функціонально-посадових обов’язків; професійних, ділових і особистісних якостей для більш повної реалізації

власних сил, здібностей і можливостей при виконанні функціонально-посадових обов'язків; загальної культури, необхідної для формування гуманістичного погляду, духовно-ціннісних орієнтирів, моральних і етичних принципів особистості; мотивації професійної діяльності.

Управлінська культура становить собою складне системне динамічне утворення, що виражає сукупність, взаємодію та взаємовплив її ціннісно-мотиваційного, емоційно-вольового, когнітивного, менеджерського, праксеологічного, контрольного-оцінювального та суб'єктного складових. Рівень розвиненості цих складових відображає функціональну надійність управлінської культури конкретного керівника та адекватно забезпечує виконання поставлених перед ним управлінських завдань. Зміст управлінської культури виявляється в таких основних характеристиках [2]:

- стилі управлінської діяльності керівника та інших суб'єктів управлінської діяльності в організації;
- цілях, цінностях і традиціях в управлінській діяльності суб'єктів управління;
- раціональній організації управлінської діяльності всіх суб'єктів управління в організації: чіткість, узгодженість, послідовність та дотримання службових і морально-етичних норм міжсуб'єктної взаємодії;
- організаційній культурі в установі (закладі);
- автоматизації та інформатизації процесу управління в організації;
- особистій поведінці, почутті міри, психологічному такті і відповідальності членів колективу організації;
- методиці проведення різноманітних нарад та їх управлінській ефективності;
- загальному позитивному морально-психологічному кліматі в організації та управлінських структурах.

Проведений нами аналіз структури і змісту поняття „управлінська культура” дозволяє певним чином охарактеризувати та розмежувати управлінську культуру від поняття „культура управління”. А саме:

- управлінська культура – це різновид професійної культури, який складається з політичної, правової, адміністративної, менеджерської, організаційної, соціально-психологічної, інформаційної, комунікативної та економічної культур і є інтегральним утворенням щодо системи знань і вмінь, особистісних якостей, мотивів і цінностей, які реалізуються під час управління [3, с. 88];

- культура управління – це сукупність досягнень в організації і здійсненні процесів управління, організації управлінської праці, реалізуючи методів і стилів керівництва, використанні техніки управління, а також задоволення вимог, що ставляться перед системою управління та до працівників, обумовлених нормами і принципами моралі, етики, естетики, права [4, с. 226].

У результаті здійсненого теоретичного аналізу якості, необхідні сучасному керівникові для ефективного управління навчальним закладом, можна об'єднати у три групи: професійні, особистісні, ділові.

До професійних якостей можна віднести: професіоналізм, ерудиція, демократичність, стійкість до стресу, компетентність і гуманність. Особистісні якості включають: високу культуру, повагу та довіру до людей, чесність, уважність, охайність, ввічливість, лідерський потенціал, самостійність, витривалість, вимогливість. Ділові якості представлені такими характеристиками, як: комунікативність, організованість, принциповість, володіння собою, творчість, відповідальність, співпраця, тактовність, толерантність, здатність до ризику.

Суттєвим елементом управлінської культури є чіткий режим роботи адміністрації школи, висока культура прийому відвідувачів, проведення різноманітних нарад і засідань, розгляд листів і усних заяв батьків, розмов по телефону і ряду інших заходів, що визначають складне і багатогранне життя школи.

Для того, щоб керівник міг оперативно керувати цим процесом, він має чітко уявляти кожен ланку цієї складної соціальної системи, володіти мистецтвом системного підходу та аналізу, тобто системного бачення керованого об'єкта [5].

Висновок. Кожен професійний керівник навчального закладу є вихователем великої кількості людей. Досвідченого керівника вирізняє високий ступінь відповідальності за свою діяльність і прийняті рішення, принциповість. Керівник завжди знаходиться у центрі уваги усіх учасників навчально-виховного процесу. Усі його зауваження і навіть жести піддаються постійному контролю й оцінці, тому досвідченого керівника вирізняє витримка і професіоналізм.

Список використаних джерел та літератури

1. Цветков В. В. Державне управління : Основні фактори ефективності (політико-правовий аспект) / В. В. Цветков. – Харків : Право, 1996. – 164 с.
2. Ягупов В. В. Управлінська культура і компетентність керівника як системна психолого-педагогічна проблема / В. В. Ягупов, В. І. Свистун, М. А. Кришталь, В. М. Король // Збірник наукових праць Національної академії державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні та психологічні науки, 2013. - № 4 (69). – С. 291 – 301.
3. Королюк С. В. Управлінська культура керівника школи / С. В. Королюк// Постметодика. – 2003. – № 5-6. – С. 85-88.
4. Основы управления социалистическим производством : учебник/ под. ред. Г. Л. Таукача и В. П. Дубоноса. – К. : Выща шк. Головное изд-во, 1989. – 303 с.
5. Корнилов В. В. Пути перестройки общеобразовательной школы / В. В. Корнилов, М. Н. Тураш // Методические рекомендации для учителей и организаторов народного образования. – Харьков, 1990 – 44 с.

О. Кравчук

Научные аспекты управленческой культуры руководителя учебного заведения

В статье раскрыто научные аспекты управленческой культуры, проведено анализ исследований и публикаций с данного вопроса, раскрыто суть понятия «управленческая культура» и «культура управления», выделено основные характеристики управленческой культуры, выделены основные качества, необходимые современному руководителю учебного заведения.

O. Kravchuk

Scientific the aspects of administrative culture of leader of educational establishment

In the article are exposed scientific aspects of administrative culture, the analysis of researches and publications is conducted from this question, the notion of concept «Administrative culture» and «management culture» is investigational, basic descriptions of administrative culture are selected, basic qualities, necessary the modern leader of educational establishment, are selected.